

NOTITIA IN SICARDUM

CREMONENSEM EPISCOPUM

(MURATORI, *Res. Ital. Script.*, tom. VII, p. 523, in Præf. ad *Chronicon Sicardi*)

Sicardi Cremonensis episcopi, non solum meminit, sed simul scripta recenset doctissimus vir mihi- que antiqua amicitia junctus Franciscus Arisius Cremonensis, ordium in sua patria conservator, et de eadem patria optime meritus in sua *Cremona literata* tom. I, ad ann. 1185. Ita vero ille Sicardi libros hoc ordine recenset. *Acta et obitus sancti Homoboni* qui ipsius Sicardi tempore sanctitate vitæ, et miraculis floruit, et curante ipso præsule (ut in *Chronico Sicardi* habetur ad annum 1198) in canonem sanctorum ab Innocentio III papa est relatus. *Chronicorum libri diversi*, de quibus infra agemus. *Tractatus de humilitate*, cujus rei testem Arisius profert Fanusium, Campanum, in libro *De illustr. Italiæ familiis*. Verum Fanusii liber, in Ambrosiana bibliotheca asservatus, a pseudonymo, et certe pseudographo scriptore compositus mihi semper visus est, ac propterea illius fidei acquiescere non facile velim. *Historiam* quoque, seu *Vitas Romanorum pontificum* a Sicardo collectas ante Arisium Raphael Volaterranus initio Commentarior. lib. xxii nos monuit. Tandem *Mitræ*, vel *Summa de Officiis*, sive *Rationale divinarum officiorum*, Sicardo tribuitur. Sed si quidquam conjectura mea valet, *Mitræ*, sine dubitatione ab eo elucubratum, nihil fortassis aliud est quam alterum ex *Chronicis* ipsius Sicardi (1) : quippe Gualvaneus de la Flamma non libros quosque, sed tantum Historicos enumerans, quibus fuerat usus, *Mitræ imperatorum* a Sicardo episcopo Cremonense compositum memorat. Quod est ad *Summam de officiis*, eam Antonius Possevinus ex Lelando innuit, eamque in bibliotheca Vaticana asservari aiunt. De hoc opere, mihi incomperito, nihil aliud addam. Verum præterire non possum, quæ de Sicardo nostro habet singularis conditionis vir Gerardus Joannes Vossius, lib. II, cap. 83, *De Historic. Latin.* Animadvertit ille, a Raphaelo Volaterrano inter eos, qui *Vitas Romanorum pontificum* tradiderunt, Sicardum nostrum referri, et proxime collocari post Sigebertum et Hugonem Floriacensem; Sicardo autem subjungi Godefridum Viterbiensem, qui claruit anno 1186, ut omnino, inquit Vossius, si standum sit Volaterrano, vixerit Sicardus circa annum 1160. Nullus certe nobis dubitandi locus est quin Sicardus anno 1160 in vivis fuerit, ipsoque tempore quo Viterbiensis floruerit. Sed quia ad annum usque 1215 suam Sicardus ætatem produxit, et vitam Godefridi sua excessit, propterea priorem locum æquius Viterbiensi quam Sicardo, Volaterrano dedisset. Pergit scribere Vossius, se mirari, cur Possevinus Sicardum memorans tam antiquum scriptorem, addat tamen esse hunc illum Sicardum Cremonensem, cui *Scholia sua* dicavit Laurentius Lauretus, Carmelita, cum Lauretus circiter annum Christi 1570 floruerit. At Possevinus, Sicardi nostri mentionem faciens, ait : ad quem *Scholia* reliquit Laurentius Lauretus, etc. Hoc est non Sicardo viventi ea Scholia obtulit, sed Sicardi tandiu vita functi libro *De officiis* ea addidit Lauretus; ac proinde nulla hic antologia.

Sicardus in *Chronico*, ad annum 1179, Offredum Cremonensem episcopum *ordinatorem meum* appellat. Tum narrat, se anno 1183 a Lucio III subdiaconatus honore auctum. Anno vero 1185 addit : Quo anno ego Sicardus presentis operis compilator et scriba, Cremonæ, licet indignus, electus sum ad episcopale officium. Proxime sequenti anno ejus opera inter Fridericum I imperatorem et cives Cremonenses restaurata est pax. Anno 1187, eorundem civium precibus ac amore ductus, in Germaniam iter suscepit, ut resarciret castrum Manfredi veniam ab Imperatore impetraret. Ad annum 1194 scribit, Castrum Jovisaltæ (nunc *Genivolta*) a se inchoatum, ac feliciter consummatum; anno vero 1199 se Romam peregre profectum fuisse, qua occasione ab Innocentio III papa impetravit ut cœlitum albo inscriberetur beatus Homobonus, Cremonensis civis, non multo antea et vivis ereptus. Anno 1203 in Armeniam se contulit, ibique versatus est una cum Petro cardinali apostolicæ sedis legato; atque anno insequenti Constantinopolim profectus, in templo Sanctæ Sophiæ solemnem jussu ejusdem legati ordinationem clericorum celebravit. Quare vides deceptum Ughellum, qui in Catalogo episcoporum Cremonensium peregrinationem Sicardi in Orientem illigavit anno 1209. Regressus denique in patriam Sicardus, uti Cremonensium monumenta testantur, finem vivendi fecit anno 1215. In codice Cæsareo hæc adnotantur : Anno 1215 obiit præsul Sycardus mense Junii, hujus presentis operis compilator. De anno emortuali auctoris nostri hæc certa reor; de mense dubitare me cogunt Arisius in *Cremona literata*, Ughellus et alii, qui tradunt Sicardum ad plures abisse die 26 Januarii. Fortasse qui Vindobonense ms. olim scripsit, Jan. ibidem brevium pro Januario inveniens, incaute Jan. id est Junium, legit. Christophorus Sandius in *Notis* ad Vossium *De Histor. Latin.*, cum animadvertisset, Sicardum anno 1215 postremo fato functum fuisse, postea subdit : Qua ergo ratione voluit *Chronicon suum produxisse ab origine mundi usque ad annum 1221, ut refert Lambecius tom. II De biblioth. Vindobonen., pag. 871?* Non injuria hoc petit Sandius. At ex verbis Chronici ipsius, quod Lambecius laudavit, constare nunc potest, revera Sicardum anno 1215 e vita concessisse; quæ vero pauca sequuntur, apposita fuisse, uti usu venit, ab alio scriptore, qui Sicardi librum per annos quinque continuavit. Atque hic iterum audiendus est Gualvaneus de la Flamma, qui cap. 247, *Munipuli Florum* ms. narrat, anno 1214 profligatus in bellico certamine fuisse Cremonenses a Mediolanensibus, addendo : *Nec fuit unquam in populo Cremonensi secundum Sycardum facta tam enormis jactura.* Atqui teterrimi hujus prælii ne verbum quidem Estensis aut Vindobonensis codex habent; imo amborum narratio in annum præcedentem 1215 desinit. Quid hic dicendum? Num Gualvaneo fuit codex, cui non Sicardus, sed quisquam alius, cruentæ hujus pugnæ mentionem addidit? an vero integrum Sicardi *Chronicon* minime nobis

(1) Hæc inconsiderate Muratorius. Vide infra Emin. cardin. Maii Monitum ad Sicardi *Mitræ*. Edit.